

Zodpovednosť za škodu pri ochrane spotrebiteľ'a

Mária Veterníková¹

Liability for Damages in Case of Consumer Protection

Abstract

The paper deals with the issue of the legal protection of consumer, it focuses the attention to the liability for damages of the person that breach legal obligation resulting from the contract or from the law. The author analyses the legal regulation in question that relates to the consumer and that takes place in Civil Code, Act on Liability for Damages Caused by Defective Product and Commercial Code. Right for the compensation of the damages is one of the basic rights of the consumer as set by the Act on Consumer Protection. The author warns that each consumer should remember that it is not possible effectively and successfully seek the claims admitted by the Slovak legal order without proper and consistent attitude of the consumer that shall be understood as minimal basic knowledge of substantial provisions of legal regulation.

Key words

Consumer, supplier, Liability of Damages

JEL Classification: K12

Úvod

Ochraňa spotrebiteľ'a je v súčasnosti na Slovensku venovaná mimoriadna pozornosť. Je to nutné z dôvodu, že spotrebiteľia každý deň uzatvárajú s dodávateľmi tisícky spotrebiteľských zmlúv a stávajú sa tak účastníkmi záväzkovo-právnych vzťahov, ktorých obsah tvoria práva a povinnosti. Spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva, ktorú uzavrie dodávateľ so spotrebiteľom, bez ohľadu na právnu formu (môže ísť o kúpnu zmluvu, zmluvu o dielo, zmluvu o úvere, zmluvu o obstaraní zájazdu alebo inú). Spotrebiteľská zmluva môže byť uzavretá ústne, písomne aj konkludentne.

Podľa Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“ alebo „OZ“), spotrebiteľ je fyzická osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti (§ 52 ods. 4 OZ), dodávateľom je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti (§ 52 ods. 3 OZ).

Dodávateľ pri uzatváraní zmluvy koná ako profesionál a má oproti spotrebiteľovi silnejšie postavenie, čo je dané jednak tým, že má oveľa viac skúseností s uzatváraním spotrebiteľských zmlúv, jednak aj úrovňou jeho znalostí o výrobkoch a službách, ktoré ponúka spotrebiteľovi. Na odstránenie nevýhod spotrebiteľ'a plynúcich z jeho ekonomickej aj profesionálnej nerovnosti slúži spotrebiteľské právo. Základnou funkciou

---

¹ JUDr. Mária Veterníková, PhD.; Ekonomická univerzita v Bratislave, Obchodná fakulta, Katedra obchodného práva, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava; E-mail: maria.veternikova@euba.sk

spotrebiteľského práva je ochrana spotrebiteľa ako slabšej strany v upravenom právnom vzťahu medzi dodávateľom a spotrebiteľom.

Pod ochranou spotrebiteľa tak možno rozumieť súhrn právnych noriem zameraných na vyvažovanie faktickej nerovnosti medzi spotrebiteľom a dodávateľom v záväzkovo-právnom vzťahu, ktorých cieľom je chrániť spotrebiteľa ako slabšiu stranu tohto vzťahu pri uspokojovaní jeho potrieb, realizácii spotrebiteľských práv, ako aj pri uplatňovaní nárokov v konaniach pred príslušnými orgánmi (Čentík, 2012).

Zodpovednosť za škodu má sankčnú povahu a vzniká tomu, kto porušil právnu povinnosť vyplývajúcu buď z právneho úkonu (najčastejšie zo zmluvy), alebo zo zákona (Svoboda a kol., 2000). Základným súkromnoprávnym predpisom, ktorý upravuje zodpovednosť za škodu je Občiansky zákonník. Tento zákon možno použiť aj v prípade, ak škodu spôsobí dodávateľ spotrebiteľovi. Podľa § 3 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov je právo na náhradu škody jedným zo základných práv spotrebiteľa. Zodpovednosť za škodu je okrem Občianskeho zákonníka upravená aj v ďalších právnych predpisoch.

1 Metodika práce

Cieľom tohto príspevku je priblížiť čitateľom právnu úpravu zodpovednosti za škodu, ktorá sa týka spotrebiteľov. Ako už bolo uvedené, právo na náhradu škody je jedným zo základných práv spotrebiteľa a preto by každý spotrebiteľ mal mať minimálne základné znalosti o predmetnej právnej úprave. Je nutné si uvedomiť, že nemožno sa účelne a úspešne domáhať práv priznaných právnym poriadkom Slovenskej republiky bez náležitého aktívneho prístupu spotrebiteľa a znalosti práva. Práve pre neznalosť sa mnohí spotrebiteľia nedovoľávajú svojich práv a dobrovoľne strpia ujmu. Na dosiahnutie stanoveného cieľa boli využité základné vedecké metódy. Predovšetkým metódy analýzy a syntézy, ktoré boli doplnené o metódy indukcie a dedukcie, metódu abstrakcie a metódu zovšeobecnenia.

2 Výsledky a diskusia

Základným princípom právnej úpravy zodpovednosti za škodu v Občianskom zákonníku je zásada prevencie. Občiansky zákonník nariaďuje každému všeobecnú právnu povinnosť počínať si podľa daných okolností konkrétneho prípadu tak, aby nedochádzalo ku škodám na zdraví, majetku, na prírode a životnom prostredí (§ 415 OZ). Ide o tzv. generálnu preventívnu povinnosť. Špeciálna prevencia sa týka toho, komu škoda hrozí, a ten je povinný primeraným spôsobom zakročiť na jej odvrátenie. Ďalšími prípadmi špeciálnej prevencie je konanie v krajnej núdzi a v nutnej obrane.

Základnými predpokladmi vzniku zodpovednosti za škodu sú:

1. protiprávny úkon,
2. vznik škody,
3. príčinná súvislosť medzi protiprávnym úkonom a škodou,
4. zavinenie.

Prvé tri predpoklady majú objektívnu povahu, štvrtý predpoklad má subjektívnu povahu. Ak bude treba na vznik zodpovednosti za škodu naplnenie iba prvých troch predpokladov, pôjde o zodpovednosť bez zreteľa na zavinenie, t. j. objektívnu zodpovednosť. Objektívnej zodpovednosti sa zodpovedný subjekt zbaví tzv. liberáciou, t. j. preukázaním existencie zákonom ustanoveného liberačného dôvodu. V niektorých prípadoch zákon neustanovuje žiaden osobitný liberačný dôvod, preto sa zodpovedný subjekt nemôže za žiadnych okolností zbaviť svojej zodpovednosti – ide o tzv. absolútnu objektívnu zodpovednosť (napr. zodpovednosť za škodu spôsobenú porušením povinnosti z existujúceho záväzku podľa § 421a OZ).

Ak bude treba na vznik zodpovednosti naplnenie aj predpokladu zavinenia, pôjde o subjektívnu zodpovednosť, t. j. zodpovednosť založenú na zavinení. Pri subjektívnej zodpovednosti sa zodpovedný subjekt môže za určitých okolností zbaviť svojej zodpovednosti a to tzv. vyvinením sa (exkulpáciou), t. j. preukázaním, že ujmu, ktorá vznikla, nezavinil.

Ad 1: Protiprávny úkon možno definovať ako konanie (resp. nekonanie) fyzickej alebo právnickej osoby, ktoré je v rozpore s objektívnym právom. To znamená, že subjekt sa nespráva tak, ako mu to právny predpis, resp. koná inak, ako to vyplýva zo zákona alebo ako to vyplýva z obsahu záväzkovoprávneho vzťahu. O rozpor s objektívnym právom ide nielen vtedy, keď úkon porušuje objektívne právo priamo, ale aj vtedy, keď úkon (správanie sa subjektu) zákon obchádza (Vojčík, 2006).

Existujú situácie alebo okolnosti, ktoré vylučujú protiprávnosť. Sú nimi: (i) plnenie povinnosti, (ii) výkon práva, (iii) svojpomoc, (iv) nutná obrana, (v) krajná núdza, (vi) súhlas poškodeného.

Ad 2: Ďalšou podmienkou na vznik zodpovednosti za škodu je samotný vznik škody. Vo všeobecnosti sa škodou rozumie majetková ujma, teda ujma, ktorá nastala v majetkovej sfére poškodeného. Majetková ujma pritom môže existovať len vtedy, ak ju možno objektívne vyjadriť v peniazoch. Rozoznáva sa skutočná škoda a ušlý zisk, pričom obe tieto formy sú rovnocenné. Skutočná škoda je majetková ujma spočívajúca v úbytku majetkových hodnôt poškodeného a predstavuje majetkovú hodnotu, ktorú treba vynaložiť na odstránenie negatívnych dôsledkov právnej povinnosti. Skutočnú škodu však nemožno obmedziť iba na škodu na veciach, ale aj na škodu, ktorú poškodený utrpel na iných majetkových hodnotách alebo na zdraví či na živote. Pri určení výšky škody na veci sa vychádza z ceny v čase poškodenia. Ušlý zisk je majetková ujma vyjadrená v peniazoch, spočívajúca v tom, že poškodený nezískal majetkový prospech, ktorý mohol odôvodnene očakávať vzhľadom na bežný chod veci. Ujma môže nastať tak v majetkovej sfére, ako aj v nemajetkovej sfére poškodeného. Nemajetková ujma je ujmu v osobnej sfére poškodeného (Janků a kol., 2012).

Ad 3: Príčinná súvislosť znamená, že medzi protiprávnym úkonom a škodou musí byť vzťah príčiny a následku; jej existencia musí byť bezpečne preukázaná, nemožno ju len predpokladať (Svoboda a kol., 2000).

Ad 4: Zavinenie možno charakterizovať ako psychický vzťah škodcu k jeho vlastnému protiprávnemu konaniu a výsledku tohto konania. Tento vzťah je vyjadrený buď ako priamy úmysel (konajúci vedel a chcel škodu spôsobiť), alebo nepriamy úmysel (konajúci vedel, že škodu môže spôsobiť, a pre prípad, že sa tak stane, bol s tým uzromený), alebo vedomá nebanlivosť (konajúci nechcel škodu spôsobiť, ale bez primeraných dôvodov sa spoliehal, že ju nespôsobí) alebo nevedomá nebanlivosť (konajúci

nechcel škodu spôsobiť a ani nevedel, že ju spôsobiť môže, ale vzhľadom na okolnosti a svoje osobné pomery o tom vedieť mal a mohol). Občiansky zákonník rozoznáva všeobecnú zodpovednosť za škodu založenú na princípe predpokladaného (presumovaného) zavinenia a prípady osobitnej zodpovednosti, z ktorých niektoré (napr. zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkovou činnosťou § 420a OZ), sú založené na princípe objektívnej zodpovednosti (zodpovednosti za výsledok), ktorá existuje bez ohľadu na zavinenie.

Zodpovedať za škodu nemusí vždy len ten, kto ju spôsobil. K vzniku ujmy mohlo dôjsť aj prostredníctvom viacerých škodcov, prípadne zavinením poškodeného. Ak škodu spôsobí viac škodcov, zodpovedajú za ňu solidárne, t. j. spoločne a nerozdielne. Z pojmu solidárna zodpovednosť vyplýva oprávnenie poškodeného požadovať náhradu škody od ktoréhokoľvek škodcu. Medzi sebou sa potom vyrovnávajú podľa účasti na spôsobení vzniknutej škody. Ak bola škoda spôsobená aj zavinením poškodeného, znáša škodu pomerne. Ak bola škoda spôsobená výlučne jeho zavinením, znáša ju sám.

Škoda môže byť spôsobená na majetku, zdraví a živote poškodeného. Pri škode spôsobenej na majetku sa hradí skutočná škoda a to, čo poškodenému ušlo (ušíly zisk). Z hľadiska rozsahu nie je stanovený žiadny limit, žiadna maximálna hranica. Z dôvodov hodných osobitného zreteľa môže súd uplatniť tzv. moderačné právo (§ 450 OZ) a výšku náhrady škody primerane znížiť. Zníženie nemožno vykonať, ak ide o škodu spôsobenú úmyselne.

Pokiaľ ide o spôsob náhrady škody je základným spôsobom náhrada škody v peňiazoch (tzv. rekuratívna náhrada). Táto forma náhrady je navyše výlučná pri škode spôsobenej na zdraví alebo na živote. Naturálna reštitúcia, teda uvedenie do predošlého stavu, je reálna iba vtedy, keď o to poškodený výslovne požiada a súčasne je to možné a účelné. Pri škode spôsobenej na zdraví alebo na živote sa hradí: (i) strata na zárobok, (ii) strata na dôchodok, (iii) účelne vynaložené náklady spojené s liečením, (iv) bolesti poškodeného a sťaženie jeho spoločenského uplatnenia, (v) jednorazové vyrovnanie, (vi) náklady pohrebu a výživy pozostalých v prípade smrti.

Právo domáhať sa náhrady škody podlieha premlčaniu. Občiansky zákonník rozlišuje medzi dvomi druhmi premlčacích lehôt, ktoré sa navzájom prelínajú. Je to tzv. subjektívna premlčacia lehota a tzv. objektívna premlčacia lehota. Právo na náhradu škody sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa poškodený dozvie o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá (subjektívna premlčacia lehota). Najneskoršie sa právo na náhradu škody premlčí za tri roky, a ak ide o škodu spôsobenú úmyselne, za desať rokov odo dňa, keď došlo k udalosti, z ktorej škoda vznikla (objektívna premlčacia lehota). Pri škode na zdraví sa uplatní len subjektívna premlčacia lehota.

2.1 Vybrané prípady zodpovednosti za škodu

Zodpovednosť za škodu spôsobenú zavineným protiprávnym úkonom. Táto zodpovednosť je upravená v § 420 OZ a má povahu všeobecnej zodpovednosti fyzických a právnických osôb za škodu, ktorá vychádza zo zásady zodpovednosti za škodu spôsobenú porušením akejkoľvek právnej povinnosti. Uplatní sa tam, kde nie je v Občianskom zákonníku alebo v inom právnom predpise stanovená osobitná úprava zodpovednosti za škodu. Ide o zodpovednosť založenú na subjektívnom zodpovednostnom princípe a na jej vznik sa vyžaduje splnenie týchto predpokladov: (i) protiprávny úkon,

(ii) škoda, (iii) príčinná súvislosť medzi protiprávnym úkonom a škodou, (iv) zavinenie. Zavinenie sa predpokladá (presumeje), prezumpcia sa vzťahuje iba na nedbanlivosť, a to nedbanlivosť nevedomú. Je na škodcovi, aby preukázal, že škodu nezavinil, t. j. musí sa vyvinieť (exkulpovať).

Zodpovednosť za škodu spôsobenú na vnesených alebo odložených veciach. Táto osobitná, pre spotrebiteľov relevantná zodpovednosť je upravená v § 433 až 437 OZ. Ide o zodpovednosť:

- prevádzkovateľov poskytujúcich ubytovacie služby – sú to napríklad prevádzkovatelia hotelov, nocľahární, zotavovní, chát, penziónov, internátov, domovov a pod.,
- prevádzkovateľov činností spojených spravidla s odkladaním vecí – sú to napríklad prevádzkovatelia reštaurácií, kaviarní, vinární, holičstiev a kaderníctiev, zdravotníckych zariadení, kúpalísk, plavárni, škôl, divadiel, kín, verejných jedální a pod. Subjektom zodpovednosti nemôže byť prevádzkovateľ hromadného dopravného prostriedku (napr. električky, autobusu a pod.), ktorý zodpovedá podľa § 427 a nasl. Občianskeho zákonníka,
- prevádzkovateľov garáží a iných podnikov podobného druhu – okrem prevádzkovateľov garáží, motelov, motorestov, autokempingov ide aj o prevádzkovateľov hotelov s garážami, prevádzkovateľov strážených parkovísk motorových vozidiel, úschovní člnov a lodí, úschovní bicyklov a pod.

Zodpovednosť za škodu spôsobenú na vnesených alebo odložených veciach je vybudovaná na objektívnom zodpovednostnom princípe. Zákon pripúšťa liberáciu iba v prípade, keby došlo ku škode aj inak (napr. v dôsledku živelnej pohromy, povodne, požiaru a pod. alebo vady odloženej veci, veci rýchlo sa kaziacej a pod.), t. j. aj vtedy, keby veci neboli do priestorov prevádzkovateľa vnesené či odložené. Zodpovednosti sa nemožno zbaviť jednostranným vyhlásením ani dohodou. Pokiaľ ide o klenoty (prstene, náušnice, náhrdelníky atď.), peniaze a iné cennosti (napr. vkladné knižky, zmenky, drahý kožuš atď.) je stanovená v § 1c nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z. z. limitovaná náhrada do výšky 332 eur. Limit náhrady neplatí, ak bola škoda spôsobená tými, ktorí v prevádzke pracujú, alebo ak bola škoda spôsobená na veciach prevzatých do osobitnej úschovy. V ostatných prípadoch platia všeobecné ustanovenia OZ v rozsahu a spôsobe náhrady škody. Právo na náhradu škody musí poškodený uplatniť bez zbytočného odkladu, najneskôr však 15. dňa po dni, keď sa o škode dozvedel, inak zaniká.

Zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou dopravných prostriedkov. Táto osobitná zodpovednosť je upravená v § 427 až 431 OZ. Tieto ustanovenia treba aplikovať aj na zodpovednosť za škodu spôsobenú na veciach odložených v dopravných prostriedkoch hromadnej dopravy (§ 437 OZ) a na zodpovednosť dopravcu (v rámci zmluvy o preprave osôb) za škodu na zdraví alebo na batožinách prepravovaných spoločne s ním, alebo na veciach, ktoré mal cestujúci pri sebe (§ 764 ods. 1 OZ). Zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou dopravných prostriedkov je založená na objektívnom zodpovednostnom princípe, to znamená že príslušný subjekt zodpovedá bez zreteľa na existenciu svojho zavinenia. Subjektom zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou dopravného prostriedku je prevádzkovateľ dopravného prostriedku, ktorým môže byť fyzická aj právnická osoba vykonávajúca dopravu (tzv. dopravca). Rovnakú zodpovednosť má aj iný prevádzkovateľ motorového vozidla, motorového plavidla či lietadla. V určitých prípadoch sa subjektom zodpovednosti za škodu spôsobenú pre-

vádzkou dopravného prostriedku stáva aj prevádzkovateľ podniku, v ktorom sa vykonáva oprava dopravného prostriedku a takisto neoprávnený užívateľ dopravného prostriedku. Predpokladom vzniku tejto zodpovednosti je: (i) udalosť vyvolaná osobitnou povahou prevádzky dopravného prostriedku, (ii) vznik škody a (iii) existencia príčinnej súvislosti medzi udalosťou vyvolanou osobitnou povahou prevádzky dopravného prostriedku a škodou. Prevádzkovateľ zodpovedá tak za škodu spôsobenú na zdraví, ako aj za škodu na veciach. Zodpovedá aj za škodu spôsobenú odcudzením alebo stratou veci, ale len za predpokladu, ak fyzická osoba pri poškodení stratila možnosť ich opatrovať. Zodpovednosti sa možno zbaviť zo zákona ustanovených liberačných dôvodov. Prvý liberačný dôvod možno vyvodit' výkladom in contrario z prvej vety § 428 OZ. Podľa neho sa prevádzkovateľ môže svojej zodpovednosti zbaviť, ak preukáže, že škoda nebola spôsobená okolnosťami, ktoré majú pôvod v prevádzke. Druhým liberačným dôvodom je, že škoda bola síce spôsobená okolnosťami, ktoré majú svoj pôvod v prevádzke, ale napriek tomu prevádzkovateľ nemohol škode zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré možno od neho ako prevádzkovateľa požadovať. Tretím liberačným dôvodom je zavinenie samotného poškodeného (Fekete & Feketeová, 2012). Ak sa stretnú prevádzky dvoch alebo viacerých prevádzkovateľov, a ak ide o vysporiadanie medzi týmito prevádzkovateľmi, zodpovedajú podľa účasti na spôsobení vzniknutej škody.

Zodpovednosť za škodu spôsobenú porušením povinnosti z existujúceho záväzkového vzťahu. Táto zodpovednosť je upravená v § 421 a 421a OZ. V ustanovení § 421 OZ ide o zodpovednosť za škodu spôsobenú poškodením, stratou alebo zničením veci, ktorá je predmetom záväzku. V praxi sa ustanovenie § 421 vzťahuje napríklad na prípady odovzdania veci do opravy, na ktorú sa zaviazal zhotoviteľ uzatvorením zmluvy o dielo s objednávateľom. Predpokladmi vzniku tejto zodpovednosti sú: (i) prevzatie veci, ktorá má byť predmetom záväzku, (ii) poškodenie, strata alebo zničenie veci a (iii) príčinná súvislosť medzi prevzatím veci, ktorá má byť predmetom záväzku a poškodením, stratou alebo zničením veci. Ide o objektívnu zodpovednosť, ktorej sa zodpovedný subjekt môže zbaviť (liberovať), ak preukáže, že by ku škode došlo aj inak, t. j. že by ku škode došlo i v prípade, keby k prevzatiu veci za účelom splnenia záväzku nedošlo. Prísnejšie je ustanovenie § 421a OZ, kde ide o absolútnu subjektívnu zodpovednosť bez možnosti liberácie. Predpokladmi vzniku tejto zodpovednosti sú: (i) škodová udalosť, ktorá má svoj pôvod v povahe prístroja alebo inej veci, ktoré sa pri plnení záväzku použili, (ii) vznik škody a (iii) príčinná súvislosť medzi škodovou udalosťou a vznikom škody. Vznik zodpovednosti za škodu podľa § 421a OZ predpokladá, že predmetom plnenia záväzku je určitá práca (činnosť), na vykonanie ktorej sa ako prostriedok použil prístroj alebo vec. O zodpovednosť za škodu podľa § 421a by mohlo ísť napr. tam, kde podnikateľ vykoná montáž kúpenej veci v byte kupujúceho (pozri § 621 druhú vetu OZ), za predpokladu, že škoda bola spôsobená vecou použitou podnikateľom pri zamontovaní predanej veci u kupujúceho (Fekete & Feketeová, 2012).

Zodpovednosť za škodu spôsobenú porušením povinnosti predávajúceho s osobitnými pravidlami, ktoré treba dodržiavať pri užívaní veci. Táto zodpovednosť je upravená v § 617 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého, ak treba, aby sa pri užívaní veci zachovali osobitné pravidlá, najmä ak sa užívanie riadi návodom alebo je upravené technickou normou, je predávajúci povinný kupujúceho s nimi oboznámiť, ibaže ide o pravidlá všeobecne známe. Ak predávajúci informačnú povinnosť nesplní, zodpovedá kupujúcemu za škodu, ktorá vznikla neodborným zaobchádzaním s vecou či jej užívaním, ku ktorej došlo z toho dôvodu, že kupujúci nebol s týmito pravidlami obozná-

mený. Ide o objektívnu zodpovednosť, nie je rozhodujúce, či sám predávajúci poznal, alebo nepoznal osobitné pravidlá, ktoré majú byť pri užívaní veci zachované. Na vznik zodpovednosti predajcu stačí nesplnenie povinnosti poučiť kupujúceho, vznik škody a príčinná súvislosť medzi porušením informačnej povinnosti a škodou. Ide o osobitný prípad sprísnenej zodpovednosti predávajúceho (Fekete & Feketeová, 2012).

Zodpovednosť za škodu spôsobenú vadným výrobkom. Túto osobitnú zodpovednosť upravuje zákon č. 294/1999 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom“), podľa ktorého výrobca zodpovedá za škodu spôsobenú vadným výrobkom na zdraví alebo na živote poškodeného alebo na veci inej, ako je vadný výrobok, ak je obvykle určená na osobné použitie alebo na osobnú spotrebu, ktorá poškodenému slúžila prevažne na tento účel, ak poškodený preukáže, že výrobok je vadný, škodu a príčinnú súvislosť medzi vadným výrobkom a škodou. Výrobca zodpovedá za škodu na veci inej, ako je vadný výrobok, len ak je škoda vyššia ako 20 000 Sk, t. j. 663,88 eur. Zodpovednosť výrobcu za škodu spôsobenú vadným výrobkom nemožno vopred zmluvne vylúčiť alebo obmedziť. Aj zodpovednosť výrobcu je postavená na princípe objektívnej zodpovednosti. Výrobca sa zbaví zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom, ak preukáže, že: (i) výrobok neuviedol do obehu alebo (ii) podľa okolností, ktoré vzniku škody predchádzali, možno vychádzať z toho, že výrobok nebol vadný v čase jeho uvedenia do obehu alebo vada výrobku nastala neskôr, alebo (iii) výrobok nevyrobil na predaj alebo na iné užitie alebo použitie na podnikateľské účely, ani ho nedistribuoval v rámci svojej podnikateľskej činnosti, alebo (iv) vada výrobku je dôsledkom splnenia povinnosti vyplývajúcej výrobcovi zo všeobecne záväzného právneho predpisu, alebo (v) stav vedeckých a technických poznatkov v čase uvedenia výrobku do obehu neumožňoval vadu výrobku zistiť. Osobitný liberačný dôvod zákon uvádza pre výrobcu súčasti výrobku. Výrobca súčasti výrobku sa zbaví zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom, ak preukáže, že vada výrobku bola spôsobená konštrukciou celkového výrobku, alebo ak súčasť výrobku jej výrobca vyrobil podľa požiadaviek výrobcu celkového výrobku, alebo ak škoda bola spôsobená v dôsledku návodu na používanie celkového výrobku. Za výrobcu sa považuje ten, kto výrobok vyrobil, vytiahol alebo inak získal alebo, kto sa za výrobcu vydáva označením výrobku svojím menom, ochrannou známkou alebo iným rozlišovacím znakom, ktorý ho identifikuje ako výrobcu alebo ktorý ho odlišuje od iného výrobcu. Za výrobcu sa považuje aj ten, kto výrobok dovezie zo zahraničia na účel predaja nájmu alebo inej formy užívania alebo použitia v rámci obchodnej činnosti. Za výrobcu sa napokon považuje každý, kto výrobok dodá a do jedného mesiaca od uplatnenia nároku na náhradu škody neoznámí poškodenému meno výrobcu alebo toho, kto mu výrobok dodal. Pre zodpovednosť za škodu spôsobenú vadným výrobkom sú dôležité ešte dva pojmy, a to výrobok a vadný výrobok. Výrobkom podľa Zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom je každá hnuťelná vec, ktorá bola vyrobená, vytiažená alebo inak získaná, bez ohľadu na stupeň jej spracovania a ktorá je určená na uvedenie do obehu. Výrobkom je aj hnuťelná vec, ktorá je súčasťou alebo príslušenstvom inej hnuťelnej alebo nehnuteľnej veci. Za výrobok sa považuje aj elektrina a plyn, ktoré sú určené na spotrebu. Vadný výrobok definuje predmetný zákon ako výrobok, ktorý nezaručuje bezpečnosť jeho užívania, ktorú možno od neho odôvodnene očakávať, najmä vzhľadom na (i) prezentáciu výrobku a informácie o výrobku, ktoré výrobca poskytol alebo musel poskytnúť, (ii) predpokladaný spôsob jeho užívania alebo použitia a účel, na ktorý môže výrobok slúžiť, (iii) čas, keď bol výrobok uvedený do obehu. Výrobok ne-

možno považovať za vadný len z toho dôvodu, že do obehu bol uvedený dokonalejší výrobok. Škoda spôsobená vadným výrobkom sa nahrádza podľa ustanovení Občianskeho zákonníka. Výnimkou je prípad, ak bola rovnakým vadným výrobkom s tou istou vadou spôsobená škoda na zdraví alebo na živote viacerým poškodeným. Vtedy výrobca zodpovedá poškodeným za spôsobenú škodu do 3 500 miliónov Sk, t. j. 116 178 716,06 eur. Výška náhrady škody spôsobenej vadným výrobkom sa zníži, ak výrobca preukáže, že škoda bola spôsobená vadným výrobkom a súčasne aj zavinením poškodeného alebo osoby, za ktorú poškodený zodpovedá. Právo na náhradu škody spôsobenej vadným výrobkom sa premlčí za tri roky odo dňa, keď sa poškodený dozvedel alebo mohol dozvedieť o škode spôsobenej vadným výrobkom a o totožnosti výrobcu. Najneskôr sa právo na náhradu škody spôsobenej vadným výrobkom premlčí za desať rokov odo dňa, keď výrobca vadný výrobok, ktorý spôsobil škodu uviedol do obehu.

2.2 Náhrada škody podľa Obchodného zákonníka

Právnu úpravu zodpovednosti za škodu obsahuje aj Obchodný zákonník č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“ alebo „OBZ“). Z pohľadu spotrebiteľa je táto skutočnosť dôležitá najmä vzhľadom na to, že prípadné nároky na náhradu škody, ktorá vznikla porušením zmluvy uzavretej podľa príslušných ustanovení Obchodného zákonníka, budú posudzované podľa ustanovení § 373 až 386 Obchodného zákonníka. Predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu podľa Obchodného zákonníka sú:

1. *protiprávnosť (protiprávny úkon)*. Protiprávnosť spočíva v porušení právnej povinnosti vyplývajúcej zo záväzku alebo z Obchodného zákonníka,
2. *vznik škody*. Vo všeobecnosti sa škodou rozumie majetková ujma, ktorú možno vyjadriť v peniazoch. Škoda sa môže prejavovať ako skutočná škoda alebo ušlý zisk. Škodou na veci sa podľa Obchodného zákonníka rozumie strata, zničenie, poškodenie alebo znehodnotenie veci bez ohľadu na to, z akých príčin k nim došlo (§ 368 ods. 2 OBZ),
3. *príčinná súvislosť medzi protiprávnosťou a vznikom škody*. Medzi protiprávnosťou a vznikom škody musí byť vzťah príčiny a následku. Vzťah príčiny a následku musí byť bezprostredný (priamy). Dôkazné bremeno, t. j. povinnosť dokázať existenciu takéhoto vzťahu, zaťažuje poškodeného,
4. *predvídateľnosť vzniku škody ako dôsledku protiprávnosti*. Tento predpoklad sa uplatní iba v prípade, že škoda je dôsledkom porušenia záväzku (napr. jednej zo zmlúv uzatvorených v režime OBZ),
5. *nepreukázanie existencie okolností, ktoré vylučujú zodpovednosť*. Zodpovednosť za škodu podľa Obchodného zákonníka je koncipovaná na princípe objektívnej zodpovednosti, to znamená, že strana, ktorá škodu spôsobila, má povinnosť škodu nahradiť, aj keď ju nezavinila. Zodpovednosti sa môže zbaviť (liberovať), ak preukáže, že porušenie povinností bolo spôsobené tzv. okolnosťami vylučujúcimi zodpovednosť. Za okolnosti vylučujúce zodpovednosť sa považuje prekážka, ktorá nastala nezávisle od vôle povinnej strany a bráni jej v splnení jej povinnosti, ak nemožno rozumne predpokladať, že by povinná strana túto prekážku alebo jej následky odvrátila alebo prekonala, a ďalej, že by v čase vzniku záväzku túto prekážku predvídala (§ 374 ods. 1

OBZ). Pokiaľ táto prekážka nastala až v čase, keď povinná strana bola v omeškani, nemožno sa jej dovolávať. To platí aj vtedy, ak táto prekážka vznikla z vlastných hospodárskych pomerov povinnej strany. Účinky vylučujúce zodpovednosť sú obmedzené iba na čas, pokiaľ príslušná prekážka trvá.

Obchodný zákonník sa snaží predchádzať škodám a na tento účel ukladá subjektom práva rôzne povinnosti. Podstata prevencie spočíva v zakotvení jednak oznamovacej povinnosti a jednak zakročovacej povinnosti.

V ustanovení § 377 OBZ je zakotvená oznamovacia povinnosť. Podľa uvedeného ustanovenia strana, ktorá porušuje svoju povinnosť alebo ktorá s prihliadnutím na všetky okolnosti má vedieť, že poruší svoju povinnosť zo záväzkového vzťahu, je povinná oznámiť druhej strane povahu prekážky, ktorá jej bráni alebo bude brániť v plnení povinností, a jej dôsledky. Správa sa musí podať bez zbytočného odkladu po tom, čo sa povinná strana o prekážke dozvedela alebo pri náležitej starostlivosti mohla dozvedieť. Ak povinná strana túto povinnosť nesplní alebo oprávnenej strane nie je správa včas doručená, má poškodená strana nárok na náhradu škody, ktorá jej tým vznikla.

V ustanovení § 384 OBZ je zakotvená zakročovacia povinnosť. Podľa tohto ustanovenia osoba, ktorej škoda hrozí, je povinná s prihliadnutím na okolnosti prípadu urobiť opatrenia potrebné na odvrátenie škody alebo na jej zmiernenie. Povinná osoba nie je povinná nahradiť škodu, ktorá vznikla tým, že poškodený túto povinnosť nesplnil.

Poškodenému nevzniká nárok na náhradu škody, ak nesplnenie povinnosti povinnej strany bolo spôsobené konaním poškodenej strany alebo nedostatkom súčinnosti, na ktorú bola poškodená strana povinná.

Nároku na náhradu škody sa nemožno vzdať pred porušením povinnosti, z ktorého môže škoda vzniknúť.

Platí zákaz moderačného práva súdu. Náhradu škody nemožno znížiť (§ 386 ods. 2 OBZ).

Čo sa týka spôsobu náhrady škody, preferuje Obchodný zákonník tzv. relutárnu náhradu, t. j. náhradu v peniazoch. Zákon však umožňuje škodu nahradiť aj uvedením do predošlého stavu. Uvedenie do predošlého stavu môže byť predmetom náhrady, ak o to oprávnená osoba požiada a ak je to možné a obvyklé (Hulva, 2005).

Ak škodu spôsobilo viacero subjektov, predmetný zákon uplatňuje solidárnu zodpovednosť, takže tieto subjekty sú povinné nahradiť škodu spoločne a nerozdielne a potom sa medzi sebou vyrovnajú podľa rozsahu svojej zodpovednosti.

Právo na náhradu škody sa premlčuje. Rozlišujú sa dve premlčacie lehoty na náhradu škody, subjektívna a objektívna. Subjektívna premlčacia lehota je štvorročná a začína plynúť dňom, keď sa poškodený dozvedel o škode alebo sa o nej dozvedieť mohol, a o tom, kto je povinný škodu nahradiť. Objektívna premlčacia lehota je desaťročná a začína plynúť dňom, keď došlo k porušeniu povinnosti.

Záver

Spotrebiteľia by mali poznať svoje práva a trvať na ich rešpektovaní dodávateľmi. Spotrebiteľ, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté, sa môže domáhať právnej ochrany na súde. Ak spotrebiteľovi bola spôsobená škoda, uplatňuje svoje právo podľa ustanovenia § 420 OZ, lebo každý dodávateľ, ak spôsobil spotrebiteľovi škodu porušením právnej povinnosti, je povinný túto škodu uhradiť. Ak pri poskytovaní služieb prevzal dodávateľ od spotrebiteľa vec a túto poškodil, je povinný spotrebiteľovi škodu uhradiť (§ 421 OZ). Pri poskytovaní služieb prevádzkou dopravných prostriedkov, osoby, ktoré vykonávajú dopravu, zodpovedajú spotrebiteľovi za škody vyvolané osobitnou povahou takejto prevádzky. Vztahuje sa to aj na prevádzkovateľa motorového vozidla, motorového plavidla a lietadla (§ 427 OZ). Ak spotrebiteľ utrpí škodu pri poskytovaní ubytovacích služieb, tak prevádzkovateľ zodpovedá za škody spôsobené na vnesených veciach spotrebiteľa. Takisto ako prevádzkovatelia ubytovacích služieb majú zodpovednosť za škodu voči spotrebiteľovi aj prevádzkovatelia garáží a iných podnikov podobného druhu, pokiaľ ide o dopravné prostriedky a ich príslušenstvo (§ 433, 434, 435 OZ). Ak predávajúci nesplní svoju povinnosť a neoboznami kupujúceho s osobitnými pravidlami, ktoré treba dodržiavať pri užívaní veci a z toho dôvodu kupujúcemu užívaním veci vznikla škoda, je povinný predávajúci kupujúcemu škodu nahradiť (§ 617 OZ).

V zmysle zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom výrobca zodpovedá za škodu spôsobenú vadným výrobkom na zdraví alebo živote poškodeného alebo na inej veci, ako je vadný výrobok, ak je zvyčajne určená na osobné použitie alebo na osobnú spotrebu, ktorá poškodenému slúžila prevažne na tento účel. Poškodený musí preukázať, že výrobok je vadný. Takisto musí preukázať vznik škody a príčinnú súvislosť medzi vadným výrobkom a vznikom škody. Výrobca zodpovedá za škodu na inej veci, ako je vadný výrobok, len ak je škoda vyššia ako 20 000 Sk, t. j. 663,88 eura. Spotrebiteľ pri uplatnení náhrady škody postupuje podľa ustanovení Občianskeho zákonníka a náhradu škody si uplatňuje na súde.

Nároky spotrebiteľov na náhradu škody, ktorá vznikla porušením zmluvy uzavretej podľa príslušných ustanovení Obchodného zákonníka, budú pri uplatnení na súde posudzované podľa ustanovení § 373 až 386 Obchodného zákonníka.

Zoznam bibliografických odkazov

- Čentík, T. (2012). Ochrana spotrebiteľa a (ne)oslobodenie od súdnych poplatkov. *Bulletin slovenskej advokácie*, 18(2), 8-15.
- Fekete, I., & Feketeová, M. (2012). *Občiansky zákonník. Prehľadný komentár*. Bratislava: C.H. Beck.
- Hulva, T. (2005). *Ochrana spotrebiteľa*. Praha: ASPI.
- Janků, M. a kol. (2012). *Základy práva pre poslucháčov právnických fakúlt*. Bratislava: C.H. Beck.
- Svoboda, J. a kol. (2000). *Slovník slovenského práva*. Bratislava: Poradca podnikateľa.
- Vojčík, P. (2006). *Občianske právo hmotné II*. Košice: UPJŠ v Košiciach.

Zákon č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 294/1999 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.